

Наші ювіляри

УДК 378.011.3-057.175(092)

С.А.Копилов, І.М.Конет

Професор педагогіки (до 75-річчя від дня народження П.С.Атаманчука)

У статті розглядаються основні етапи життя, педагогічної і наукової діяльності доктора педагогічних наук, професора, академіка АНВО України Петра Сергійовича Атаманчука.

Ключові слова: П.С.Атаманчук, доктор наук, професор, академік, учений-методист.

Відомий український учений-методист Петро Сергійович Атаманчук народився 26 червня 1939 року в селі Каскада, 4-та сотня, Новоушицького району Кам'янець-Подільської (нині – Хмельницької) області.

Середню освіту здобував, навчаючись спершу у Каскадській семирічній школі (1946–1953 роки), а згодом у Новоушицькій середній школі (1953–1956 роки).

У 1956 році став студентом, а в 1961 році завершив навчання у Кам'янець-Подільському державному педагогічному інституті, здобувши спеціальність учителя фізики та основ виробництва.

У 1961 році як дипломований фахівець розпочав працювати вчителем фізики у Калюсецькій середній школі Новоушицького району Хмельницької області. На цій посаді – до 20.09.62 р. з 20.09.62 р. – викладач математики і фізики Новоушицького технікуму механізації сільського господарства.

У цей же період, за погодженням з навчально-методичним кабінетом МСГ та республіканським науково-методичним кабінетом з ССО УРСР, під керівництвом П.С.Атаманчука проводився педагогічний експеримент більш ніж у 20-ти технікумах (щодо впровадження програмованого навчання і контролю), результати якого разом з осмисленням власного педагогічного досвіду спричинили до зародження ідеї впровадження у навчання фізики об'єктивного контролю (на основі еталонних вимірників якості знань).

Ця ідея знайшла свій розвиток у серії його публікацій та методичних посібників, а згодом у кандидатській дисертації “Дидактичні основи розробки і використання еталонів контролю навчальної діяльності учнів”, яка була написана у рамках тримісячної творчої відпустки і захищена у 1982 р. під науковим керів-

ництвом доктора педагогічних наук, професора А.М.Алексюка в Київському університеті імені Т.Г.Шевченка.

Навесні 1982 року П.С.Агаманчук отримав від тодішнього ректора А.О.Копилова запрошення на роботу в рідному ВНЗ і з 10.09.1982 р. розпочав науково-педагогічну діяльність у Кам'янець-Подільському державному педагогічному інституті, а 26.05.1983 р. він очолив кафедру методики викладання фізики і технічних засобів навчання (зараз кафедра методики викладання фізики та дисциплін технологічної освітньої галузі), керівництво якою здійснює донині. Викладацьку діяльність будував на засадах співпраці і співтворчості зі студентською молоддю під девізом забезпечення готовності майбутніх вчителів фізики до науково-методичних перебудов, впровадження сучасних технологій та методик у навчання фізиці. У 1984 році започаткував, за підтримки ректорату, написання дипломних робіт випускниками. На сьогодні здійснив наукове керівництво понад 200 дипломних та біля 100 магістерських робіт. Майже 500 студентів на засадах отримання творчих науково-методичних завдань були залучені до створення серії навчально-методичних посібників, виданих з грифом Міністерства освіти і науки України. Щорічно 50–60 студентів (по лінії роботи наукових гуртків та проблемних груп кафедри) беруть участь в діяльності з розробки й модернізації фізичного устаткування, обладнання робочих місць для лабораторних практикумів, розширенні матеріально-технічної бази, комп'ютеризації навчального процесу, створенні програмних продуктів, використанні мережі INTERNET тощо. З 1983 року кафедра виконує колективне комплексне дослідження “Об’єктивізація контролю навчально-пізнавальної діяльності”, до якого постійно залучається творча студентська молодь. Традиційними стали щорічні студентські публікації (8–10) у фахових науково-методичних виданнях, їх участь у різних конкурсах, наукових конференціях тощо.

У 1997 р. Петро Сергійович опублікував першу монографію “Управління процесом навчально-пізнавальної діяльності”, в якій обґрунтував власний концептуальний підхід до розв’язання цієї проблеми. У 1999 р., взявши піврічну творчу відпустку, опублікував другу монографію “Інноваційні технології управління навчанням фізики” і завершив написання докторської дисертації “Теорія і методика управління пізнавальною діяльністю старшокласників у навчанні фізики”, яку у цьому ж році подав на розгляд спеціалізованої вченої ради Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова і у 2000 р. успішно її захистив.

За роки науково-педагогічної діяльності вчений-методист опублікував понад 600 наукових праць, серед яких 8 монографій, 2 підручники та понад 70 навчальних і навчально-методичних посібників, виданих з грифами Міністерств сільськогосподарства, середньої спеціальної освіти та освіти і науки УРСР та України. Здійснив наукове редагування 19-ти випусків збірника наукових праць Кам'янець-Подільського університету (серія педагогічна), внесеного до переліку фахових видань ДАК МОН України, в яких можуть публікуватись результати досліджень на здобуття наукових ступенів кандидата і доктора наук.

У 2014 році збірник включено до міжнародної наукометричної бази “INDEX COPERNICUS” (Польща).

З 1997 року здійснює на громадських засадах наукове керівництво науково-дослідною лабораторією “Управління процесом навчально-пізнавальної діяльності”. Забезпечує наукове керівництво та консультування дисертаційними дослідженнями аспірантів і докторантів.

З перших років трудової діяльності виконував низку довгострокових доручень, член республіканської методичної комісії з ТЗН, член методичної комісії з ТЗН Міністерства освіти України, керівник секції об’єднаної методичної комісії університету “Зв’язки зі школою та проходження педагогічної практики студентами”, голова методичної ради фізико-математичного факультету, голова інвентаризаційної комісії та ін. Був членом КПРС (1978–1991 рр.), головою первинної організації Товариства “Знання” (1968–1982 рр.) в технікумі, свого часу виконував обов’язки члена партбюро, профбюро та ін.

На громадських засадах здійснює керівництво науковою школою “Теоретико-технологічні аспекти об’єктивізації контролю навчальної діяльності”.

З 1993 року Петро Сергійович здійснює наукове керівництво держбюджетною темою, опис результатів досліджень з якої у 1994 році занесений до каталогу Міністерства освіти України рекламно-технічних описів найбільш суттєвих наукових і науково-технічних розробок вищих навчальних закладів і наукових установ та центрів. Ця діяльність та участь у понад як 200 наукових конференціях, симпозиумах, школах, семінарах різних рівнів дали змогу започаткувати наукові зв’язки і співпрацю з багатьма освітніми закладами України, ближнього і далекого зарубіжжя. Напрацювання, які пройшли широку апробацію, були покладені в основу проведення в Кам’янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка щорічних міжнародних наукових конференцій.

Кандидат педагогічних наук за спеціальністю теорія та історія педагогіки (17.05.1982 р.); доцент (07.07.1988 р.); доктор педагогічних наук за спеціальністю теорія і методика навчання фізики (14.03.2001 р.); професор (26.02.2002 р.).

Під керівництвом Петра Сергійовича виконано і захищено 1 докторську та 6 кандидатських дисертацій, виконуються 4 докторські та 13 кандидатських дисертацій з актуальних проблем сучасної дидактики фізики.

Професор П.С. Атаманчук виступав офіційним опонентом на захисті 7 докторських та 14 кандидатських дисертацій, підготував 76 відгуків на автореферати дисертацій.

Виконує функції члена спеціалізованої вченої ради Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова по захисту докторських та кандидатських дисертацій за спеціальністю 13.00.02 – теорія і методика навчання фізики, а також члена Експертної комісії з розгляду наукових проектів при МОН України.

Усі відзнаки і нагороди Петро Сергійович Атаманчук отримав за результативну науково-педагогічну та громадську діяльність. Основні з них: занесення до Книги Пошани Новоушицького технікуму механізації сільського господарства

(1967 р.); занесення до республіканської Книги Пошани (1969 р.); медаль “За доблестный труд в ознаменование столетия со дня рождения В.И.Ленина” (1970 р.); переможець соціалістичного змагання (1972–1980 рр.); звання ударника комуністичної праці (1981 р.); Грамота МО УРСР (1987 р.); занесення на міську (м. Кам’янець-Подільський) Дошку Пошани (1988 р.); Грамота МО УРСР (1991 р.); знак “Відмінник освіти України” (1997 р.); диплом МО України та АПН України за участь у другій Міжнародній виставці престижних навчальних закладів “Сучасна освіта в Україні” (1999 р.); Почесна Грамота Хмельницької державної адміністрації (1999 р.); Грамота Хмельницької обласної ради (2000 р.); Грамота МОН України (2001 р.); занесення на обласну Дошку Пошани (2003 р.); звання Заслуженого працівника освіти України (2003 р.); знак НАПН України “Ушинський К.Д.” (2006 р.); атестаг академіка АНВО України отримав у 2007 р.; Подяка міської держадміністрації за вагомий науковий внесок (2008 р.); Нагрудний знак МОН України “За наукові досягнення” (2008 р.); знак “Петро Могила” (2009 р.); диплом переможця VI-го обласного конкурсу науково-дослідних робіт в номінації “Підручники і монографії” (2010 р.); Почесні дипломи I-ї та 2-ї Міжнародних виставок “Інноватика в освіті України” (2010 р.). Диплом Кам’янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка “За визначні наукові досягнення в 2010 році” (2011 р.); Диплом та 3-тя премія переможця VII-го обласного конкурсу науково-дослідних робіт в номінації “Фундаментальні дослідження” (2011 р.); Диплом та 2-га премія переможця VII-го обласного конкурсу науково-дослідних робіт в номінації “Підручники і монографії” (2011 р.); Диплом та 1-ша премія переможця VII-го обласного конкурсу науково-дослідних робіт в номінації “Підручники і монографії” (2011 р.); Диплом Кам’янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка “За визначні наукові досягнення в 2011 році” (2012 р.); Дипломом 14-ї Міжнародної науково-практичної конференції “Актуальні проблеми і сучасні тенденції розвитку психології та педагогіки” (Лондон – Київ) за кращу наукову доповідь у рамках секції “Теорія навчання і виховання” (2012 р.); обрання на посаду віцепрезидента з міжнародних відносин Академічного Товариства Михайла Балудянського (20.04.2012; Словаччина); Диплом та 1-ша премія переможця VIII-го обласного конкурсу науково-дослідних робіт в номінації “Фундаментальні науки” (2012 р.); Сертифікат учасника Міжнародної науково-практичної конференції “Засоби і технології сучасного навчального середовища” (м. Кіровоград, 2012 р.); Certificate XXIV International Scientific and Practical Conference: “Problems of Internationalization of University Education” under the Conditions of European Integration” (Slovakia – Hungary, 10 may, 2012); Сертифікат учасника IV міжнародної науково-практичної конференції “Актуальні проблеми психології особистості та міжособистісних взаємин” (22–23 травня, 2012 р.); золота медаль та диплом “За високі творчі досягнення в удосконаленні змісту навчально-виховного процесу” в ході XVI Міжнародної виставки навчальних закладів “Сучасна освіта в Україні – 2013” в номінації “Впровадження творчих педагогічних розробок та надбань в освітній процес” (2013 р.); золота та срібна медалі за участь в I турі

Європейсько-азіатської першості з наукової аналітики в галузі педагогічних наук (2013 р.); золота та бронзова медалі за участь в II турі Європейсько-азіатської першості з наукової аналітики в галузі педагогічних наук (2013 р.); золота та срібна медалі за участь в III турі Європейсько-азіатської першості з наукової аналітики в галузі педагогічних наук (2013 р.); Диплом Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка "За визначні наукові досягнення в 2013 році" (2014 р.); 3 срібних медалі за участь у I турі Європейсько-азіатської першості з наукової аналітики в галузі педагогічних наук (2014 р.).

26–27 червня 2014 року в університеті відбулося підсумкове засідання міжнародної наукової інтернет-конференції "Управління якістю підготовки майбутнього вчителя фізико-технологічного профілю" та виїзне засідання секції фізики і астрономії АНВО України, присвячені 75-річчю від дня народження та 55-річчю педагогічної і наукової діяльності доктора педагогічних наук, професора, дійсного члена АНВО України Петра Сергійовича Атаманчука. Зі славним ювілеєм П.С.Атаманчука від щирого серця, з глибокою повагою і вдячністю за його невтомну працю на ниві педагогічної освіти і науки вітали численні учні, друзі, колеги, зокрема:

С.А.Копилов, доктор історичних наук, професор, ректор Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка;

І.М.Конет, доктор фізико-математичних наук, професор, проректор з наукової роботи Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка;

О.І.Ляшенко, доктор педагогічних наук, професор, академік НАПН України, академік-секретар відділення загальної середньої освіти НАПН України;

М.І.Шут, доктор фізико-математичних наук, професор, академік НАПН України, дійсний член АНВО України, завідувач кафедри загальної та прикладної фізики Фізико-математичного інституту Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова;

М.Т.Мартинюк, доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, завідувач кафедри фізики і астрономії та методики їх викладання Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Л.Ю.Благодаренко, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри загальної та прикладної фізики Фізико-математичного інституту Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова;

В.П.Сергієнко, доктор педагогічних наук, професор, директор Центру моніторингу якості освіти Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова;

А.І.Павленко, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри дидактики та методики навчання природничо-математичних дисциплін Запорізького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти;

В.Ф.Заболотний, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри фізики і методики викладання фізики, астрономії Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського;

С.П.Величко, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри фізики та методики її викладання Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка;

В.Д.Сиротюк, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії та методики навчання фізики і астрономії Фізико-математичного інституту Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова;

Б.А.Сузь, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри загальної і теоретичної фізики Національного технічного університету України “Київський політехнічний інститут”;

А.В.Касперський, доктор педагогічних наук, професор, академік АНВО України, завідувач кафедри технічної фізики та математики Інженерно-педагогічного інституту Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова;

І.Т.Богданов, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри фізики та методики викладання фізики Бердянського державного педагогічного університету;

С.Л.Яблочников, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри економічної кібернетики Вінницького фінансового-економічного університету;

І.Т.Горбачук, доктор педагогічних наук, професор, академік АНВО України, завідувач кафедри методології і методики навчання фізико-математичних дисциплін вищої школи Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова;

М.І.Садовий, доктор педагогічних наук, професор, академік АНВО України, завідувач кафедри теорії і методики технологічної підготовки, охорони праці та безпеки життєдіяльності, проректор з наукової роботи Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка;

В.Ф.Савченко, кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри психології, педагогіки та методики викладання фізики Чернігівського державного педагогічного університету;

К.Г.Нікіфоров, доктор фізико-математичних наук, професор, академік РАПН, проректор з науково-дослідної роботи Калузького державного педагогічного університету імені К.Е.Цюлковського;

В.З.Нікорич, доктор наук, професор, конференціар кафедри прикладної фізики і інформатики Молдавського державного університету імені Т.Г.Шевченка.

До ювілею П.С.Атаманчука тиражем у 100 примірників опубліковано довідково-бібліографічне видання “Петро Сергійович Атаманчук (до 75-річчя від дня народження та 55-річчя педагогічної і наукової діяльності)” / С.А.Копилов, І.М.Конет. – Кам’янець-Подільський: Видавництво Абетка-Світ, 2014. – 144 с.

Свій 75-річний ювілей доктор педагогічних наук, професор, академік АНВО України Петро Сергійович Атаманчук зустрічає у розквіті життєвих і творчих сил. Як науковець, педагог, патріот, сильна, цілеспрямована, добре організована, потужна в науковому, педагогічному, громадському й людському сенсі особистість, він творить нові наукові ідеї і проекти, плекає якісні кадри українських науковців, душею і серцем вболіває за Україну, її теперішнє і майбутнє.

С.А.Копылов, И.М.Конет

Профессор педагогики (к 75-летию со дня рождения П.С.Атаманчука)

В статье рассматриваются и анализируются основные этапы жизни, педагогической и научной деятельности доктора педагогических наук, профессора, академика АНВО Украины Петра Сергеевича Атаманчука.

Ключевые слова: П.С.Атаманчук, доктор наук, профессор, академик, ученый-методист.

Одержано 3 липня 2014 року

УДК 378.011.3-057.175(092)

О.М.Завальнюк, І.М.Конет

**Зоряний час професора В.С.Прокопчука
(до 70-річчя від дня народження)**

У статті аналізуються основні етапи життя, педагогічної і наукової діяльності доктора історичних наук, професора, члена-кореспондента Української академії історичних наук Віктора Степановича Прокопчука.

Ключові слова: В.С.Прокопчук, доктор наук, професор, бібліотека, член-кореспондент, учений-історик.

Як відомо, людина упродовж свого короткого чи більш тривалого життя набуває простих і складних знань, умінь і навичок, отримує певну освіту, стає особистістю та десятиліттями накопичує, зміцнює і реалізує свій гуманітарний і творчо-професійний потенціал, по-різному витрачає його на усі життєві і трудові справи, чимало з яких мають, особливо у наш теперішній час, не просте, утилітарне, а досить розмаїте, громадське і навіть державне значення.

Під такі критерії підпадає, зокрема, Віктор Степанович Прокопчук – неординарна, творча особистість, життя якої пройшло непрості випробування у недалекому минулому, яка вирізняється з-поміж багатьох тисяч своїми дуже чіткими людськими гранями, позитивною енергетикою, інтелектуальністю, величезною активністю і цілеспрямованістю, які стосуються різних сфер діяльності, блискучим умінням вирішувати усі без виключення поставлені перед ним завдання, успішним подоланням при цьому негараздів і перешкод, що траплялися не раз, та невідступним моральним і творчим вдосконаленням, які забезпечили